

Za ptáky do světa

Guatemala

Sřídni Amerika patří mezi ornitologicky nejhodnotnější oblasti světa. S kamarádem herpetologem jsme z klimatických důvodů zvolili návštěvu v suchém zimním období, což je zároveň ideální doba i z ornitologického hlediska - kromě řady stálých druhů lze pozorovat i početné zimující druhy ze Severní Ameriky. Právě díky nedaleké hranici neartické a neotropické zoogeografické oblasti bylo od severu Mexika po sever Nikaragui zaznamenáno přes 1000 druhů ptáků (z nich 180 endemitů).

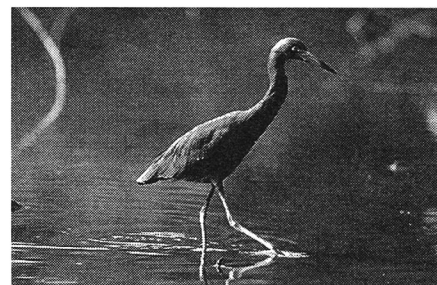
Guatemala je velmi malá a velmi pestrá země, v jižní polovině převážně hornatá. Také naše putování po Guatemale začalo v horách a to výstupem na sopku St. María blízko Quetzaltenanga. Autobusem jsme se dopravili po prašné cestě až skoro k úpatí vulkánu vysokého 3772 metrů (převýšení nad městem je asi 1400 m). V jehličnatém lese jsme cestou nahoru pozorovali jen sojky Stellerovy (*Cyanocitta stelleri*) - vyšli jsme velice pozdě, brzo se zešeřilo a na vrchol, kam se prudce vinula blátivá kluzká stezka, jsme dorazili značně vyčerpaní až za úplné tmy. Po přespaní na vrcholu se nám ráno naskytl fantastický výhled na okolní sopky, které se s neobyčejnou rychlostí vynořovaly a mizely v kolem plynoucích mracích. Bezkonkurenčně nejpočetnějším ptačím obyvatelům sopky byl strnad žlutooký (*Junco phaeonotus*), na úpatí poletovaly desítky kovové zářících kolibříků zelených (*Colibri thalassinus*) a vlaštovek guatemalských (*Notiochelidon pileata*). Na stromech posedávala hejnká mlynářův amerických (*Psaltriparus minimus*) a lesňáček *Dendroica virens*. Z dalších druhů nás zaujal růžově a červeně zbarvený lesňáček růžový (*Ergaticus versicolor*) - endemit Guatemaly a sousedního Chiapasu.

Následující zastávka byla o 3772 výškových metrů níže - na břehu Tichého oceánu. Souběžně s pobřežím vede 190 km dlouhý plavební kanál Chiquimulilla. Cestou z Iztapy do Monterrica jsme mohli z ložky sledovat řadu ptačích obyvatel mangrovových porostů: volavky bělostné (*Egretta thula*), modrošedé (*E. caerulea*), třifarvé (*E. tricolor*), bílé (*E. alba*), velké (*Ardea herodias*) a proměnlivé (*Butorides virescens*), nesyté lesní (*Mycteria americana*) a písilu karibskou (*Himantopus mexicanus*). Nezvyklým dojmem působili díky své velikosti rybařící obojkoví (*Megaceryle torquata*) a proužkovaní (*M. alcyon*). Nad mangrový přeletěl i kosmopolitní orlovec říční (*Pandion haliaetus*) a kondor menší (*Cathartes burrovianus*). Mezi další pozoruhodné druhy jistě patřil i chřástalec lyskonohý (*Heliornis fulica*) a kurlan chřástalovitý (*Aramus guarauna*) - jediný příslušník své čeledi. Úsměvný pohled byl na ostnáky trnité (*Jacana spinosa*), zvláště na jejich ještě ochmýřená mláďata s nekonečně dlouhými prsty. Nedaleké pobřeží Pacifiku pokryté černým vulkanickým pískem oživilo jen pár racků atlantických (*Larus atricilla*). Cestou zpět do vnitrozemí jsme na rozsáhlých pastvi-

nách zaznamenali luňce americké (*Elanus leucurus*), elegantní tyrany druhu *Tyrannus forficatus* s prodlouženými postranními rýdovými a samozřejmě všudypřítomné volavky rusohlavé (*Bubulcus ibis*) doprovázející pasoucí se dobytek.

Po zastávce v hlavním městě Guatemala City a krátké návštěvě Hondurasu jsme se přesunuli až na rovinatý sever země do legendárního Tikalu s mayskými pyramidami a dalšími památkami. Bohatost místní ornitofauny nám dokazovaly stále další nové druhy ptáků, které jsme pozorovali na velmi malé ploše národního parku. Tam jsme se pohybovali celkem pět dní. Známým endemitem Yukatánského poloostrova je krocán paví (*Meleagris ocellata*), který se spolu s nosálky a liškou (*Urocyon cinereoargenteus*; domorodci zvaná "sorra") volně pohybuje v těsné blízkosti návštěvníků vykopávek. Mezi nepřehlédnutelné druhy patří především velká sojka hnědá (*Cyanocorax morio*), tukan žlutoprký (*Ramphastos sulfuratus*), arasari obojkový (*Pteroglossus torquatus*), amazonian žlutolící (*Amazona autumnalis*), aratinga naholící (*Aratinga nana*), vlvhovec zpěvavý (*Dives dives*) a především fascinující vlvhovec obrovský (*Psarocolius montezuma*). Ten nocuje po desítkách na stromech v sousedství návštěvníckého střediska. Bizarní vzhled (podobně jako další druhy vlvhovec má i tento veliký a neobyčejně špičatý zobák) doplňují samci nenapodobitelným jódličím a bublavým zpěvem. Při něm se samec sedící na větvi otáčí tak, že nakonec visí s rozevřenými křídly hlavou dolů. Kapitoulou sama pro sebe jsou tukani. Poskytují docela legrační pohled: nejdříve letí obrovský zobák a až za ním jako nedůležitý přívěšek i tělo; tukan navíc zvědavě pokukuje, co že se to pod ním děje, a natáčí při tom zobák dle potřeby střídavě na obě strany.

U návštěvníckého centra bylo i několik malých rybníčků, které byly kromě krokodýla a obrovských ropuch *Bufo marinus* domovem pro slípku martinickou (*Gallinula martinica*), volavku modrošedou a proměnlivou, početné hejnká strnadů *Sporophila torqueola* a také pro krásného chřástala guayanského (*Eulaeornis cajaneus* = *Aramides cajaneus*) s velkým žlutým zobákem. Z bohaté škály druhů jsme viděli příslušníky mnoha čeledí, např. velkého hrabavého ptáka hoka černého (*Crax rubra*), káni *Buteo magnirostris*, trogona fialového (*Trogon violaceus*), momota černolícího (*Momotus momota*), lenivku

Volavka modrošedá Foto Jan Ševčík

bělokrkou (*Notharchus macrorhynchos*), datla zlatokrkého (*Centurus aurifrons*), klouzálka žlutozobého (*Xiphorhynchus flavigaster*), hrnčířka *Xenops minutus*, mravenčíka proužkovaného (*Thamnophilus doliiatus*), tyrana škraboškového (*Tityra semifasciata*), pipulku červenotemennou (*Pipra mentalis*), vlaštovkou *Stelgidopteryx ridgwayi*, leskota modrého (*Polioptila caerulea*), drozda lesního (*Hylocichla mustelina*), zelenáčka *Vireo griseus*, lesňáčka *Basileuterus culicivorus*, tangaru *Euphonia gouldi*, papěžíka modravého (*Cyanocmpsa parrellina*) nebo kukačky guayanské (*Piaya cayana*) a rýhozobé (*Crotophaga sulcirostris*). Poslední druh je pozoruhodný tím, že několik párů si staví společně hnízdo, do kterého klade několik samic. Velkým překvapením bylo pozorování přeletu hejnká osmi pelikánů severoamerických (*Pelecanus erythrorhynchos*) - když stojíte na nejvyšší předkolumbovské stavbě Ameriky (chrámu číslo čtyři) uprostřed deštného pralesa, tak něco takového vsuktu nečekáte.

Při cestě do Belize jsme se zastavili (díky už třetímu defektu na 60 kilometrech) u mokřadu sousedícího s cestou. Kromě tradičních ostnáků a volavek jsme sledovali i krásné lesňáčky žlutohrdlé (*Geothlypis trichas*), kardinála černočapkového (*Saltator atriceps*), typického severoamerického vlvhovec červenočerného (*Agelaius phoeniceus*), vlvhovec *Icterus gularis* a kolibříka lesklého (*Anthracothorax prevostii*).

Na všech uvedených lokalitách a také řadě jiných jsme mohli vidět všudypřítomné druhy místní ornitofauny, především kondora krocánovitého (*Cathartes aura*) a havranovitého (*Coragyps atratus*), místním "vrabcem" pak byl vlvhovec velkoocasý (*Quiscalus mexicanus*) - velký, kovově lesklý černomodrý pták s dlouhým stupňovitým ocasem a velmi pestrými a hlasitými hlasovými projevy.

Návštěva Guatemaly i okolních zemí je pro přírodovědce velkým zážitkem, který je usnadněn také velice kvalitním dopravním spojením (doslova kdykoliv vám jede autobus prakticky kamkoliv), levným ubytováním a výborným jídlem "za babku". Jediným negativem je nutnost pokračovat v cestě dál a pocit, že ani po řadě měsíců byste neviděli vše zajímavé, co pestrá příroda Sřídni Ameriky nabízí.

Tomáš Grim